

Kaveritaitoja tukemassa

Teoriaa oppaan takaa

Heikki Ojala

Opinnäytetyö
Syksy 2011
Humak Tornio
Aiko 2009

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Heikki Ojala	Sivumäärä 15
Työn nimi Kaveritaitoja tukemassa	
Ohjaava opettaja KM Muittari Jussi	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja KT Karppinen S.J.A	
Tiivistelmä <p>Toiminnallisessa opinnäytetyössäni olen kirjoittanut käytännönläheisen oppaan nimeltä <i>Kaveritaitoja tukemassa</i>. Opas kuvaa 2005 – 2008 Oulussa toteutettua Porukalla -hanketta. Hanke oli opetusministeriön rahoittama sekä Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ja opetusviraston yhteistyöhanke.</p> <p>Oppaassa kuvataan hankkeen aikana seitsemäsluokkalaisille yläkoululaisille toteutettua ryhmäyttävää toimintaa, sekä avataan koululuokkien vuorovaikutustaitojen tukemiseen käytettyjä menetelmiä.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosassa kuvaan teoreettista viitekehystä, johon oppaan sisältö nojaa. Reflektoin myös tuntemuksiani ja oppimisprosessiani oppaan kirjoituksen aikana.</p>	
Avainsanat <p>Seikkailu- ja elämyspedagogiikka, ryhmäyttäminen, harjoitteet, seikkailu, luonto, leikki, draama.</p>	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree program in youth work and civil activity

ABSTRACT

Author Heikki Ojala	Number of Pages 15 pages
Title Kaveritaitoja tukemassa	
Supervisor KM Muittari Jussi	
Subscriber and/or Mentor KT Karppinen S.J.A	
Abstract <p>In my functional thesis I have written a functional guide which name is <i>Kaveritaitoja tukemassa</i> "Supporting of the friend skills". The book tells about the Porukalla –hanke, a project that happened 2005 – 2008 in Oulu. The project was financed by the Ministry of Education and it was a cooperative project for both Oulu City Youth Centre and the Education Department.</p> <p>The guide describes the group building activities for seventh-graders in lower secondary schools during the project, as well as opens the methods used for classes to support interpersonal skills in a group.</p> <p>The theory part of my thesis describes the theoretical framework which is a guideline in my functional guide. I also reflect about my feelings and my learning process during the writing of the guide.</p>	
Keywords <p>Adventure education, group building, activities, adventure, nature, play, drama.</p>	

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	4
JOHDANTO	5
1. Teoreettinen viitekehys	6
1.1. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön tarpeet	6
1.2. Seikkailu- ja elämyspedagogiikka	9
1. Prosessikuvaus	13
2.1. Miksi vasta nyt?	13
2.2. Kaveritaitoja tukemassa oppaan sisältö	14
2. Johtopäätökset.....	15

Lähdeluettelo

JOHDANTO

Toimin projektityöntekijänä ja projektipäällikkönä 1.8.2005 – 31.7.2008 Oulussa toteutetussa Porukalla -hankkeessa. Tämä hanke oli Opetusministeriön rahoittama Oulun kaupungin Nuorisoasiainkeskuksen ja Opetusviraston yhteistyöhanke. Hanke perustettiin kokoamaan yhteen aiemmin erillään toimineita yhteistyömuotoja ja kehittämään ja jäsentämään niitä uudelle tasolle.

Hankkeen aikana kehitettiin koululuokkien ryhmäyttämiseen järkevä ja toimiva sapluuna, joka on helposti siirrettävissä eteenpäin muihin kouluihin ja kuntiin. Hankkeessa aloitettiin myös koululuokkiin tehtävät väliintulot, joilla tarvittaessa tuettiin luokkia heidän sosiaalisissa ongelmissaan, jotta oppilaiden koulumotivaatio ja viihtyisyys paranisivat. Kokemukset hankkeessa kehitetystä ryhmäytyssapluunasta, sekä interventioista olivat erittäin kannustavia.

Hankkeen jälkeen toiminta on jäänyt elämään osaksi hankkeen pilottikoulujen ja heidän yhteistyökumppaneidensa arkea. Silti koen vahvasti, että hankkeen jalkauttaminen on vielä pahasti kesken. Hankkeen käytänteet eivät levinneet juurikaan muutamaa oululaista koulua ja nuorisotaloa pitemmälle, vaikka esimerkiksi yläkouluja Oulussa on parisenkymmentä.

Tämän vuoksi ryhdyin kirjoitusurakkaan; Siinä toivossa että tämän rutistuksen jälkeen kokisin tehneeni työni hankkeen osalta kirjaimellisesti loppuun saakka. Tämän viimeisen puristuksen tuotoksena valmistui uunituore opas nimeltä Kaveritaitoja tukemassa.

Oppaassa kuvataan hankkeesta saatuja kokemuksia ja tarjotaan käytännön läheisiä ja toimivia työkaluja opetus- ja kasvatustalouden henkilöstölle, sekä ryhmänohjaajille eri toimialoilla. (Ojala 2011, 3)

Opas kuvaa käytännönläheistä ja ”simppeleitä” toimintaa, jota on helppo lähestyä ilman, että törmää puuduttavaan kasvatustalouden ”jarkoniaan” eli kapulakieleen. Tässä opinnäytetyössäni raapaisen pintaa syvemältä sitä teoriapohjaa, johon kirjassani kuvaama toiminta vahvasti nojautuu.

1. Teoreettinen viitekehys

Oppaassani lähestyn erityistä nuorisotyön toiminta-aluetta ilmiötä seikkailu- ja elämyspedagogisesta teoriasta käsin, koska katsoin, että se soveltuu erinomaisesti toiminnallisen ryhmäyttämisen toimintatapaan. Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan teoriasta on kirjoitettu esim. Seppo J.A. Karppisen väitöskirjassa (2005).

Teoreettisessa viitekehyksessä keskityn koulun ja nuorisotyön yhteistyön tarpeiden määrittämiseen. Kuvaan lyhyesti yhteistyökumppaneiden ydinosaamista ja määritän lyhyesti ammattikuntien ammatti-identiteettiä. Aukaisen nyky-yhteiskunnan koululle asettamia kehityspaineita ja sitä miten niihin pystytään vastaamaan oheiskasvattajien moniammatillisella yhteistyöllä. Teoreettisessa viitekehyksessä kuvaan seikkailu- ja elämyspedagogiikan pääpiirteitä, sekä kuvaan ryhmän käsitettä konteksteissa ryhmäyttäminen ja vuorovaikutustaitojen tukeminen seikkailu- ja elämyspedagogisella toiminnalla.

1.1. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön tarpeet

Koulu on nuorelle oppilaalle paikka, jossa hän viettää yläkoulunsa aikana leijonan osan elämästään. Karkeasti voidaan todeta, että yläkoululainen nuori on arkisin koulun vaikutuspiirissä puolet hereilläoloajastaan. Jäljelle jäävän ajan nuori jakaa perheelleen, ystävilleen, harrastuksilleen ja itselleen. On selvää, että paikalla, jossa nuori viettää suurimman osan arjestaan on iso vastuu nuoren tukemisessa.

Yläkoulu sijoittuu ihmisen elämän kannalta erittäin merkittävään vaiheeseen. Yläkoulun oppilaat elävät murrosikänsä, joka tuo tullessaan suuria mullistuksia heidän elämäänsä. Lapsuus jää taakse ja muuttuu nuoruudeksi. Nopean fyysisen kehittymisen lisäksi oppilaat kokevat psyykkisessä ja sosiaalisessa kehityksessään suuria muutoksia. Murrosikäinen lapsi alkaa ottaa eroa vanhemmistaan ja kaveripiirin merkitys lisääntyy. Näihin muutoksiin sisältyy voimakkaita tunteita, jotka näkyvät ulospäin oireina. Koulumaailma tukahduttaa tahtomattaan nämä oireet sen sijaan, että syventyisi ilmiöön oireiden takana.

Koulu ja oma luokka on murrosikäiselle nuorelle hyvin merkittävä yhteisö. On siis perusteltua, että koulu tukee kaikin tavoin koululuokkien yhteisöllisyyttä, jotta nuori voi kehittyä, oppia ja kasvaa tiedollisesti ja henkisesti mahdollisimman turvallisessa ja hedelmällisessä maaperässä.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan perusopetuksen tehtävä on sekä kasvatuksellinen, että opetuksellinen. Perusopetuksen on annettava oppilaille mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Opetussuunnitelman perusteiden arvoihin kuuluvat hyvin vahvasti ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon moninaisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetuksen tulee edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 14.)

Nuorisotyön perusfunktiona kouluyhteistyön yhteydessä voidaan nimetä sosialisatio, personalisaatio ja kompensatio. Juha Niemisen (2007) mukaan sosialisatiolla viitataan siihen, että nuori pyritään liittämään kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseneksi. Personalisaatiolla viitataan taas nuoren ihmisen yksilöllisyyden, ainutlaatuisuuden ja omaleimaisuuden tunnistamiseen, tunnustamiseen ja tukemiseen. Kompensatio tarkoittaa taas sitä, että pyritään kompensoimaan sosialisatiossa ja personalisaatiossa ilmeneviä puutteita. (Juha Nieminen 2007, 21 – 25.)

Elina Lahelman tutkimuksen (2004) mukaan opettajat jakavat koulun yleisten kasvatustavoitteiden merkityksen, mutta kokevat, että koulun säädellyssä aikajärjestyksessä ei ole tarpeeksi aikaa käydä keskusteluja kasvatuksen keskeisistä sisällöistä. Kasvatuksellisia keskusteluita käydään, kun tapahtuu jotain odottamatonta, joka häiritsee opetusta. (Tomi Kiilakoski 2011, 38.)

Havaintojeni perusteella yläkoulut organisaationa pakottavat opettajat edelleen keskittymään liiaksi heidän opettamaansa tieteen tai käytännön alaan ja

didaktiikkaan heidän opetuksensa takana. Tämän vuoksi riittävälle kasvatuksellisuudelle ei jää kouluissa aikaa. Kasvatus on kouluissa edelleen opetuksen osana, vaikka opetuksen tulisi kulkea rintarinnan kasvatuksellisten tavoitteiden kanssa. Koululaitos instanssina keskittyy edelleen pääasiallisesti opetuksellisiin tavoitteisiin, vaikka se mielletään yhteiskunnallisessa keskustelussa valtakunnan merkittävimmäksi kasvattajaksi. Opettajat kokevat painetta lisääntyvästä kasvatusvastuusta. Kasvatusvastuu kouluille siirtyy lasten vanhemmilta.

THL kouluterveyskysely 5.1.2011 mukaan kahdeksan prosenttia nuorista kokee, että heillä on keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa. Kaksikymmentäyhdeksän prosenttia oppilaista kokee, että koulun työilmapiirissä on ongelmia. Oppilaiden työilmapiiriongelmiin määrä kouluissa on kasvanut viidellä prosentilla viimeisen yhdeksän vuoden aikana. (Kouluterveyskysely 5.1.2010.)

Lehtikirjoituksissa, yleisönosasto kirjoituksissa ja mielipidepalstoilla törmää viikoittain kansalaisten kirjoituksiin nuorisosta ja nuorison käytöksestä. Kirjoittajat mieltävät artikkeleissaan turhan usein, että syy lasten huonoon käytökseen on koulussa ja siinä, että opettajat eivät saa lapsia kuriin, sen sijaan, että järjestäisivät perheilleen enemmän yhteistä aikaa. Yleisessä keskustelussa opettajien tulisi opetuksen lisäksi kantaa kasvatusvastuutaan valvomalla pahimmissa tapauksissa nuorison vapaa-ajan käyttöä alikulkukäytävillä ja kauppakeskuksissa.

Kouluterveyskyselyn tulokset ja yhteiskunnallinen keskustelu osoittavat, että aineopettajilla ei riitä aika, toteuttaa sitä kasvatusvastuuta, jota heiltä vaaditaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei opettajilla olisi halua tukea nuoria. Elämme alati muuttuvassa maailmassa, eikä koulujärjestelmä kerkeä muuttumaan yhteiskunnan mukana ja vastaamaan yhteiskunnan sille asettamiin haasteisiin. Tämän vuoksi moni opettaja kokee riittämättömyyttä, turhautumista ja väsymistä työnsä kasvatuksellisissa haasteissa.

Näin ollen on siis perusteltua, että yläkouluissa on selkeä tilaus yhteistyökumppanuudelle nuorisotyön kanssa. Tämän päivän nuorisotyön

ammattilaiset pystyvät vastaamaan nuoruuden asettamiin haasteisiin opettaja tehokkaammin työnsä ammatillisista ja ajankäytöllisistä lähtökohdista johtuen. Nuorisotyön ydinosaaminen on nuoren kohtaamisessa ja tukemisessa yksilöinä ja yhteisöinä riippumatta siitä ovatko nuoret koulussa vai vapaa-ajalla.

1.2 Seikkailu- ja elämyspedagogiikka

Ongelmat, joita Porukalla -hankeen aikana koulumaailmassa ennaltaehkäistiin ja korjattiin, liittyivät poikkeuksetta oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen. Oppilaiden vuorovaikutustaitoja kehitettiin yhteisten sääntöjen luomisella luokkayhteisön jäsenten kesken. Oppilailla oli mahdollisuus löytää ryhmäyttävän ja korjaavan toiminnan kautta yhteisiä päämääriä ja tavoitteita luokkayhteisölleen. Syyn löytäminen yhteisöllisyydelle on hedelmällisempää kuin erimielisyyksien kieltäminen.

Tomi Kiilakosken (2011) mukaan erityyppiset erimielisyydet ja niistä johtuvat konfliktit kuuluvat inhimilliseen elämään. Olennaista on oppia ratkaisemaan konfliktit rauhanomaisesti. (Tomi Kiilakoski 2011, 7.)

Porukalla -hankkeessa tehtiin töitä luokkien jäsenten välisten vuorovaikutustaitojen kehittämisen eteen. Hankkeessa tuettiin luokkien yhteisöllisyyden kehittymistä sekä annettiin oppilaille mahdollisuuksia oppia rakentavaa dialogia keskenään. Yllämainittujen painopisteiden kehittämiseen käytettiin seikkailu- ja elämyspedagogista toimintaa.

Myttingin mukaan (1994,45) seikkailukasvatus ei ole urheilua, turismia, näytös tai valloitus, eikä se ole muutoinkaan olemassa modernin tai postmodernin elämäntavan ylläpitämiseksi, vaan sen tarkoituksena on päästää meidät sen ulkopuolelle. Seikkailukasvatus pyrkii rikkomaan arkirutiinejamme, jotta heräisimme ajattelemaan olemassaoloamme suhteessa, itseemme, toisiin ihmisiin, sekä luontoon. (Linnossuo 2007, 204.)

Oppilaille järjestettiin seitsemännen luokan alussa ryhmäyttäviä retkiä. Retkien tehtävänä oli antaa luokkayhteisöille ja sen jäsenille ensimmäinen yhteinen päämäärä, sekä tilaisuus tutustua yksilöinä toisiinsa ja antaa yksilöille aikaa ja tilaisuus määrittää omaa rooliaan ryhmän jäsenenä. Tutustumista stimuloitiin ryhmäyttävillä harjoitteilla, mutta harjoitteita tärkeämpää oli harjoitteiden välissä oleva vapaa-aika, jolloin oli tilaisuus oppilaiden väliselle luontevalle kanssakäymiselle ja tutustumiselle.

Heinosen mukaan seikkailukasvatus on kokemuksia, elämyksiä, oivaltamista ja toimintaa, jonka kautta ihminen oppii ja kasvaa ymmärtämään itseään, toimintaansa ryhmän jäsenenä, sekä tutustuu omaan alkuperäänsä luontoyhteyden kautta. (Linnossuo 2007, 204.)

Outi Linnossuon artikkelin (2007) mukaan yhteisen tekemisen ja seikkailukokemuksen jakamisen kautta tutustutaan ja luodaan pohjaa luottamukselle. Luottamus ohjaajaan ja ryhmään mahdollistaa henkilökohtaisen sitoutumisen, sekä antaa kasvatukselle ja kasvulle mahdollisuuden. Oleellista on tapahtumista johtuvien tunteiden tunnistaminen ja niiden jakaminen. Usein oivallukset seikkailukokemuksen vaikutuksista syntyvät mukana olleille vasta jälkikäteen. Välittömät vaikutukset liittyvät lähinnä ilmapiirissä ja yhteisöyhteydessä huomattuihin muutoksiin. Henkilökohtaisella tasolla tehdään havaintoja omasta roolista ryhmässä ja aktiivisesta tai passiivisesta toimintaan ryhtymisestä. (Linnossuo 2007, 205 - 206.)

Mikäli ryhmän ilmapiiri muodostuu sellaiseksi, että siinä uskalletaan olla oma itsensä ja kokeilla rajojaan, seikkailukasvatuksellisella toiminnalla voidaan saada paljon aikaan. Ryhmän tasolla seikkailukasvatuksen vaikutukset näkyvät vuorovaikutustaitojen kehittämisessä ja antamiseen, saamiseen ja jakamiseen liittyvien positiivisten kokemusten lisääntymisessä. Yksilöiden tasolla kerrotaan itsetunnon, itsetuntemuksen ja hallinnan tunteiden paranemisesta. (Linnossuo, 204 - 206.)

Tarkastellessa seikkailukasvatusta filosofisesti, Colin Mortlockin (1992) mukaan Brittiläinen yhteiskunta – kuten länsimaiset yhteiskunnat yleensä – ovat viimeisten vuosien aikana muuttuneet entistä materialistisempaan ja itsekkäämpään suuntaan, jossa apatia ja kynnisyys ovat sivuttaneet positiivisuuden ja yhteistyön. Mortlockin mukaan koulukasvatus on pahasti epätasapainoinen, kun se keskittyy kokeisiin ja tiedollisiin suorituksiin, mutta unohtaa tunteet ja fyysisyyden. Luonnossa vallitseva tasapaino on jyrkän vastakohtainen epätasapainoisen elämäntyylin kanssa. (Telemäki, 21.)

Pekka Sulkasen (1987) mukaan on eriluonteisia normeja. Yleensä normit jaetaan käskyihin, kieltoihin, lupiin ja ihannenormeihin sen mukaan, miten vääjäämättömästi käyttäytymisestä seuraa rangaistus tai palkinto. Käskyn muotoiset normit vaativat rangaistuksen uhalla kaikkia normin kohteina olevia käyttäytymään tietyllä tavalla. Kielto on taas normi, joka ei kylläkään vaadi täysin yhdenmukaista käyttäytymistä, mutta määrittelee ne käyttäytymismuodot, josta seuraa rangaistus. Luvan muotoiset normit puolestaan määrittelevät, millaiset edellytysten vallitessa yhteiskunnan jäsenten on lupa olla tekemättä työtä ja elää sosiaaliturvan varassa. Ihannenormeilla tarkoitetaan oikeastaan suorituksia. Ei ole pakollista osallistua asukasyhdistyksen tai ammattijärjestön toimintaan eikä tällaisesta toiminnasta suinkaan aina palkita. Silti satunnaiset palkinnot, kuten aikaansaannokset asukkaiden ja työntekijöiden etujen puolesta tai järjestössä syntyvät yhteistyösuhteet, saavat monet osallistumaan siihen. (Sulkanen 1987, 124 – 125.)

Hankkeessa toteutettu ryhmäyttävä ja korjaava toiminta järjestettiin poikkeuksetta koulun ulkopuolella. Koulu on yleensä yhteisö, jossa oppilaiden välinen kiusaaminen, erimielisyydet ja riitely kielletään rangaistuksen uhalla, eli siellä vallitsee käsky- ja kieltotyyppinen normisto. Tämä johtaa siihen, että koulun muurien asettama normiympäristö ei ole hedelmällinen ympäristö ottaa pahoinvointia puheeksi. Viemällä oppilaat pois kouluympäristöstä esimerkiksi luontoon, puistoon tai jonkun mielekkään toiminnan pariin heidän on helpompi luoda omia sääntöjä pärjätäkseen yhteisönä. Mitään ei kuitenkaan saavuteta ilman siirtovaikutuksen syntymistä järjestetyn toiminnan ja kouluarjen välille.

Seppo J.A. Karppisen (2005/2010) mukaan oppiminen on yhteydessä aikaisempaan opittuun, eikä koskaan ole puhdasta pöytää, jolta aloittaa. Vaikka kokemusta pidetään oppimisen perustana, se ei välttämättä suoraan johda oppimiseen, vaan siihen tarvitaan aktiivista osallistumista: kokemuksen kanssa työskentely on avain oppimiseen. Reflektio eli toiminnan tarkastelu on prosessi, jossa huomioidaan kolme pääelementtiä: kokemuksen mieleen palauttaminen, tunteiden huomioon ottaminen, ja kokemuksen uudelleen arviointi. Reflektoinnin tuotoksena syntyy uusi näkökulma aikaisempiin kokemuksiin, jotka saattaa auttaa kehittyneempien käytäntöjen ja toimintatapojen synnyssä. Uudelleenarviointi ei useinkaan ole mahdollinen, mikäli kaksi ensimmäistä vaihetta eivät ole toteutuneet. Viimeisen vaiheen tarkoituksena on uuden tiedon liittäminen oppijan tietokarttaan ja kehittyneemmän käytännön aikaansaaminen.

Oppijoiden konstruoidessa omia kokemuksiaan, he tekevät niin myös tietyssä sosiaalisen tilanteen kontekstissa ja kulttuuristen arvojen piirissä; Oppijat eivät ole ympäristöstään irrallisina. Oppiminen ryhmissä on hyvä esimerkki siitä tilanteesta, jossa toisen ihmisen vaikutus on läsnä. (Karppinen 121 - 122.)

Hankkeessa käytetty prosessi oppilaiden vuorovaikutustaitojen kehittämisessä nojaa vahvasti yllämainittuun teoreettiseen viitekehykseen. Toiminnan vaiheet hankkeen aikana käytetyssä prosessissa olivat: suunnittelu, valmistautuminen, reissu, purku ja päätös. Suunnitteluvaiheessa ryhmä joutuu yhteisen suunnittelun myötä harjoittelemaan keskinäistä kommunikaatiota ja ryhmätaitoja. Suunnittelun myötä ryhmälle muodostuu yhteinen päämäärä. Valmistautumisen vaiheessa ryhmä valmistautuu tulevaan reissuun. Ryhmässä keskustellaan tukevasta. Tuleva yhteinen reissu on ryhmää yhdistävä asia. Reissu on ryhmän yhteinen kiva reissu, jolla on aikaa luontevalle tutustumiselle ja spontaanille ryhmäreflektoinnille. Reissuilla harjoitteiden välinen vapaa-aika on itse harjoitteita tärkeämpää. Purettaessa aikaisempia kokemuksia varmistetaan, että jokainen ryhmän jäsen pysähtyy miettimään koettua ja pääsee purkamaan ajatuksiaan ja oppimaan kokemastaan. Päätösvaiheessa todetaan, että reissu on osa yhteistä historiaamme, jossa olimme ryhmänä mukana. Päätösvaiheessa palautetaan vielä viimeisen kerran mieleen yhteisen reissun mukavia ja positiivisia hetkiä. (Kaveritaitoja tukemassa Ojala 8, 2011.)

1. Prosessikuvaus

Prosessikuvauksessa pyrin kertomaan, miksi tämä opas kirjoitetaan vasta nyt, kun hankkeesta on kulunut jo kolme vuotta. Lisäksi pyrin perustelemaan miksi oppaasta tuli sellainen kuin siitä tuli.

2.1 Miksi vasta nyt?

Porukalla -hankkeen loppuraportissa totesin että, hankkeen aikana on saatu luotua neljälle alueelle yhteistyökulttuuri, joka tulee elämään jopa henkilömuutosten jälkeen. Reissut ovat antaneet koululuokkien ryhmäytymiseen hyviä näkökulmia ja uusia tuulia, joita tullaan hankkeen jälkeen viemään eteenpäin koulutuksen ja kirjoitetun sanan muodossa. (Ojala 21, 2008.) Tässä vaiheessa voin helpottuneena todeta, että olen lunastanut ne lupaukset, joita hankkeen aikana tuli luvattua.

Tämä hankkeesta laadittu opas on hautonut päässäni pitkään. Porukalla -hankkeen päättymisestä kului oppaan kirjoittamisen aloittamiseen kolme vuotta. Nyt kirjoitusprosessein päätyttyä voin todeta, että aikaisemmin en olisi ollut valmis tähän kirjoitusprosessiin.

Mielestäni hankkeen sulattelu ja jäsentäminen heti hankkeen jälkeen ei olisi ollut mahdollista, koska heti hankkeen päätyttyä kaikki ajatukset olivat liian tuoreita ja kypsymättömiä. Lisäksi kirjoitustaitoni ei vielä tuolloin olisi riittänyt kyseisen oppaan laatimiseen. Hankkeen jälkeisten opintojeni myötä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa sain sen tuntuman kirjoittamiseen, jota Kaveritaitoja tukemassa oppaan laatiminen mielestäni edellytti.

Tarkastellessani Oulun tämän hetkistä tilannetta seitsemäsluokkalaisten ryhmäytys- ja interventiorintamalla voin todeta, että hanke on jättänyt jotain jälkeensä. Kuitenkaan kasa irrallisia harjoitteita ja loppuraportti eivät riitä kylliksi tukemaan nuorisotalojen ja koulujen henkilökuntaa ryhmäytysten laatimisessa,

toteutuksessa ja perustelussa. Hankkeen jälkeisenä aikana ei mielestäni sen aikana luodut käytänteet ole levinneet juurikaan hankkeen aikaisia yhteistyökumppaneita pidemmälle.

Oulun kaupunki kokee tällä hetkellä vahvaa hallintorakenneuudistusta. Tämän myötä vanhojen hallintokuntien rajat häviävät ja alkaa uusi yhdessä tekemisen aikakausi. Hallintokuntien sulautuessa yhteen joutuvat kaikki ammattilaiset tarkastelemaan uudelleen oman työnsä eetosta ja ydinosaamistaan, jotta he voivat tarjota yhteistyöverkostolle parasta osaamistaan ja rajaamaan toimintaansa tarvittaessa. Mielestäni tämän oppaan julkaiseminen tässä vaiheessa, juuri ennen hallintokuntien lopullista liittymistä tukee sitä, että nuorisotyö löytää paikkansa uudessa järjestelmässä. Kaveritaitoja tukemassa on yksi hyvä esimerkki siitä, mikä nuorisotyön panos voi olla moniammatillisessa yhteistyöverkostossa.

2.2 Kaveritaitoja tukemassa oppaan sisältö

Kirjan sisällössä pyrin hankkeen aikaisen käytännön yksinkertaiseen kuvaamiseen. Oppaan on tarkoitus olla helposti lähestyttävä käytännön työkalu kasvatustalouden ammattilaisille. Tämän vuoksi oppaassa ei ole juurikaan teoriaa, mutta sitäkin enemmän tekemisen meininkiä.

Olennaista mielestäni oli kuvata ryhmäyttävän toiminnan prosessi, sekä selkeä malli ryhmäyttävän ja korjaavan toiminnan käytännön läheisestä toteutuksesta. Toiminnan kuvauksessa olen pyrkinyt huomioimaan sekä henkisen, että fyysisen turvallisuuden, sekä kuvaamaan eri toimintaympäristöt ja muutamia esimerkkejä niihin sijoittuvasta toiminnasta ja sen järjestämisestä.

Jouduin tekemään kirjoitusprosessin aikana monia päätöksiä kirjan sisällön suhteen. Punaisena lankana päätöksen teossa oli käytännönläheinen lähestyminen työhön sekä toiminnan yksinkertainen kuvaaminen.

2. Johtopäätökset

Tällä hetkellä tunnen helpotusta, tyhjyyttä ja haikeutta. Olen antanut paljon, mutta en kaikkeani. Päälimmäisenä tunteena on suuri helpotus. Kirjoitusprosessi on päättymässä. Voin taas palata täysipainoisesti perheeni, työni ja harrastusteni ääreen. Voin miettiä muitakin asioita, kun tähän kirjoitukseen liittyviä kokonaisuuksia ja yksityiskohtia tuntematta syyllisyyttä siitä, mitä en ole vielä tehnyt. Seuraava kirja, jonka luen odottaa kirjahyllyssä, eikä se liity millään tavalla kasvatukseen. Kuitenkin ennen hömppäkirjallisuutta takkatulen loisteessa pysähdyn hetkeksi miettimään johtopäätöksiä tästä uskomattomasta matkasta kirjoitusprosessini aikana.

Kuukaudet kuluivat ja opiskeluiden loppu lähestyi väijäämättä. Odottelin turhaan inspiraatiota, joka ei koskaan saapunut. Huolimöykky niskassa kasvoi päiväpäivältä ja aloittaminen tuntui kokoajan vaikeammalta. Elokuun ensimmäisenä päivänä sain itseäni niskasta kiinni ja aloitin ilman minkäänlaista inspiraatiota. Mutta oli pakko aloittaa, kun olin merkinnyt sen työkalenteriini. Aloittaminen oli suuri helpotus. Aloitin siitä, että laadin otsikot. Ensimmäisen otsikon *Hyvä lukija* kirjoitettuani tiesin mitä kirjoitan kirjan loppuille sivuille.

Sain kirjoituksessa tukea työtovereiltani ja perheeltäni. Olen varmaan ollut aika kummallista seuraa viime kuukausina. Kiitos heille kaikille siitä, että ovat jaksaneet ainaista pommitustani, jolla olen pallotellut ja jäsentänyt ajatuksiani.

Kirjoituksen aikana esiin putkahteli useita uusia aiheita ja otsikon arvoisia kokonaisuuksia, jotka oli sääli jättää kirjoittamatta. Kirja ei olisi valmistunut ikinä, jos olisin antanut tälle rönsyilylle tilaa kirjan sivuilla.

Kirjoittamisen ohessa kirjasin kuitenkin näitä rönsyilyitä ylös ja niistä muodostui hankesuunnitelman alku, josta voisi jatkaa siitä, mihin Porukalla -hankkeessa jäätin. Tämä ei olisi ollut mahdollista ilman tätä hankkeen viimeistä puolittain alitajuista reflektointia, jota kirjoituksen aikana kävin mielessäni.

Opin tämän kirjoitusprosessin aikana kurinalaisuutta. Huomasin kuinka ylpeä olen siitä työstä, jota hankkeen aikana teimme kollegoideni kanssa.

Mitä kirjoitusprosessin ajankäyttöön tulee, niin huomasin itsestäni, että olen parhaillaan aamuisin. Iltaisin en saanut mitään aikaan. Aluksi tuntui, että illat kuluivat hukkaan kun työ ei edennyt. Pikkuhiljaa ymmärsin antaa armoa itselleni ja panostin pelkästään aamuihin. Kirjoitin sen aikaa kun tekstiä tuli ja jatkoin seuraavana aamuna siitä mihin jäin.

Arvioidessani lyhyesti onnistumistani Kaveritaitoja tukemassa oppaan osalta voin todeta, että olen ylittänyt itseni. Olen saanut aikaan oppaan, joka on ajankohtainen, helppolukuinen ja tarpeellinen. Itse olen aikaansaannokseeni tyytyväinen ja ensimmäiset palautteet kirjasta ovat olleet erittäin kannustavia. Jätämme kuitenkin ajan näytettäväksi sen, kuinka opas löytää paikkansa muun ammattikirjallisuuden joukossa.

Nyt on viimeinen aamu ja päätän kirjoitukseni tähän ja huomaan, että tämä kirjoitusprosessi on ollut hyvin antoisa taival. Ammatillisesti olen ollut tähän asti suurimman haasteeni edessä. Tuntuu hullulta, mutta haluaisin kokea tämän vielä uudelleen.

Lähdeluettelo

Karppinen S.J.A. (2005) Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Väitöskirja E77. Oulun yliopisto.

Karppinen S.J.A. (2005) Seikkaillen elämyksiä II, Juvenes Print, Tampere

Kiilakoski Tomi (2011) Vertaissovittelun ulkopuolinen arviointiraportti, Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 30

Saatavana osoitteesta: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/sovittelu.pdf>

Kiilakoski Tomi (2011) Vertaissovittelun ulkopuolinen arviointiraportti, Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 30

Saatavana osoitteesta: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/sovittelu.pdf>

Nieminen Juha (2007) Nuorisotyötä on tehtävä, Hakapaino OY

Telemäki Matti (2001) Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö osa I, Oulun yliopistopaino

Ojala Heikki (2008) Porukalla –hankkeen loppuraportti

Saatavana ositteesta: http://www.ouka.fi/nuoriso/pdf/porukalla_loppuraportti.pdf

Ojala Heikki (2008) Porukalla –hankkeen loppuraportti

Saatavana osoitteessa: http://www.ouka.fi/nuoriso/pdf/porukalla_loppuraportti.pdf

Ojala Heikki (2011.) Kaveritaitoja tukemassa. Liite 1.

Sulkanen Pekka Sulkanen (1987/1994) Johdatus sosiologiaan, Juva